

Nā Pōhaku A Me Ka Pō'aiapuni Pōhaku

'Ōwehe Laulā:

'O ka pōhaku pelemaka ka pōhaku ma'amaui i Hawai'i, a 'oko'a ka pōhaku pelemaka mai nā pōhaku 'ē a'e. Ma kēia ha'awina, e a'o ana nā haumāna e pili ana i nā pōhaku 'ekolu: pōhaku pelemaka (igneous), pōhaku ko'ana (sedimentary), a me ka pōhaku kūaloli (metamorphic). E hana ana nā haumāna i kekahi palapala kōkua e wehewehe i ka pō'aiapuni pōhaku.

Nā Pahuhopu:

E a'o ana ka haumana:

- e wehewehe i ka loli 'ana o nā 'ano o nā pōhaku i ka pō'aiapuni;
- e ho'okumu i kekahi puke kōkua me nā kahaki'i o ka pōhaku pō'aiapuni; a me
- e wehewehe i ka ho'okumu 'ana o nā pōhaku like 'ole.

Nā Pono Ha'awina:

- Nā kokoleka poepoe pa'a
- Nā kuki ma ke 'ano he kanauika
- Nā pepa 8 x 10
- Nā penikala kala a i 'ole nā peni mākā
- Nā pōhaku like 'ole, ka pōhaku pelemaka (granite, obsidian), ka pōhaku kūaloli (slate, gneiss), a me ka pōhaku ko'ana (sandstone, limestone)
- Ka Māliko: "Nā 'Ano Pōhaku"
- Ka Māliko: "Ka Pōhaku Pō'aiapuni"
- Ka Pepa Ha'awina Haumana: "Nā Pōhaku A Me Ka Pō'aiapuni Pōhaku."

Nā Pane I Ka Pepa Ha'awina Haumana:

1. E 'oko'a ana nā pane; akā pono ka pane e wehewehe i ka ho'okumu 'ana o ka pōhaku pelemaka mai ka pelemaka i puka aku mai ka Honua a i 'ole pa'a ma lalo o ka 'ili o ka Honua.
2. E 'oko'a ana nā pane; akā pono ka pane e wehewehe i ka ho'ololi 'ana o ka pōhaku ko'ana a i 'ole ka pōhaku pelemaka ma muli o ka wela a i 'ole ka mīkā.
3. E 'oko'a ana nā pane; akā pono ka pane e wehewehe i ka haki 'ana, ka ho'opapa 'ana, a me ka pa'apū 'ana o nā ko'ana.
4. ka waiho 'ana i ke anilā (weathering) a me ka pa'apū 'ana (compaction)
5. ka ho'ololi 'ana ma muli o ka wela a me ka mīkā
6. ka hehe'a 'ana a me ka pōaka 'ana (crystallizing)

Nā Pōhaku A Me Ka Pō'aiapuni Pōhaku

Ke Ka'ina Hana Ha'awina:

1. E kāka'ahi i ke kuki ma ke 'ano he kanauika a me kekahi kokoleka poepoe pa'a i nā haumāna pākahi. E noi i nā haumāna e no'ono'o e pili ana i ka ho'okumu 'ana o kēia mau mea 'ono (ho'okumu ke kokoleka i ka hehe'e 'ana o nā mea pono a laila kau i ka 'omo'omo a pa'a, a ho'okumu ke kuki kanauika e nā papa like 'ole).
2. E wehewehe aia 'ekolu 'ano pōhaku: ka pōhaku pelemaka (igneous), ka pōhaku ko'ana (sedimentary), a me ka pōhaku kūaloli (metamorphic). E ho'ohana i ka Māliko: "Nā 'Ano Pōhaku" e hō'ike i ke 'ano o nā pōhaku 'ekolu. E hō'ike i nā pōhaku maoli ke wehewehe i nā pōhaku pākahi.
3. E nīnau i nā haumāna 'o ka pōhaku hea ka pōhaku e like me ke kokoleka (ka pōhaku pelemaka: ua like ke kokoleka me ka pelemaka wela i mani 'ia) a 'o ka pōhaku hea ka pōhaku e like me ke kuki kanauika (ka pōhaku ko'ana). E nīnau pehea e ho'ohana ai i kēia mau mea 'ono ma ke 'ano he pōhaku kūaloli (inā ho'opālahalaha nā mea 'ono ua ike kēia me ka pōhaku kūaloli).
4. Ua like nā pōhaku 'ekolu me he "Pō'aiapuni Pōhaku" lā. E ho'ohana i ka Māliko: "Pō'aiapuni Pōhaku" e hō'ike i ka ha'aliu (process) o ka ho'okumu 'ana a me ka hō'emi 'ana o ka pōhaku. E wehewehe i ka loli 'ana o nā pōhaku i ke ko'ana ma muli o ka waiho 'ana o ka pōhaku i ke anilā. Hiki i kekahi pōhaku ke komo i loko o ka pō'aiapuni pōhaku ma ke 'ano he pelemaka. Hiki pū nā pōhaku ke komo i ka pō'aiapuni ma ke 'ano he pelemaka. Hiki i nā pōhaku ke ho'ololi i kona 'ano.
5. E noi i nā haumāna e hana i kekahi puke kōkua e wehewehe i nā 'ano nui o ia mau pōhaku a me ka hana 'ana o ka pō'aiapuni pōhaku.
6. E kāka'ahi i ka Pepa Ha'awina Haumana: "Nā Pōhaku a me ka Pō'aiapuni Pōhaku" a e noi i nā haumāna e ho'opiha i ka pepa ha'awina haumana. Inā pono, e hō'ike hou i ka māliko e ho'omana'o iā lākou e pili ana i nā 'ano like 'ole o nā pōhaku ke ho'opiha i nā puke kōkua pō'aiapuni.

Nā Pōhaku A Me Ka Pō'aiapuni Pōhaku

Ka 'Ike Hou A'e: 'O ka pōhaku pelemaka ka pōhaku ma'amau i Hawai'i. Akā 'o kēia 'ano pōhaku ho'okahi wale nō 'ano o nā pōhaku 'ekolu: o ka pōhaku pelemaka (igneous), ka pōhaku ko'ana (sedimentary), a me ka pōhaku kūaloli (metamorphic). Pili kēia mau pōhaku i ka pō'aiapuni pōhaku. He mau ha'aliu ko lākou i ka loli 'ana ma ke 'ano i ka hehe'e 'ana, ka hō'emi 'ana ma muli o ke anilā, a me ka mīkā 'ana o nā pōhaku. Wehewehe kēia ha'awina i nā 'ano pōhaku a me ka pō'aiapuni o nā pōhaku.

Nā Kuhikuhi:

1. E pelu hapa i ka pepa 8"x10" (ka lau loa o ka pepa).
2. E pelu ma nā laina kiko e like me ke ki'i ma ka 'ao'ao 'ākau. He 'ano puke kēia e wehe i 'elua 'ao'ao.
3. E kākau i ke po'o inoa o kou puke e like me, "Ko'u Puke Pō'aiapuni Pōhaku."
4. E wehe i ka puke i mea e hō'ike i nā 'ao'ao 'ekolu. Ma ka 'ao'ao mua, e kākau "Ka Pōhaku Pelemaka." E kahaki'i ma kēia 'ao'ao i nā mea pili i ka pōhaku pelemaka me nā hō'ailona, nā hua'ōlelo, nā kahaki'i a pēlā aku.
5. Ma ka 'ao'ao lua, e kākau "Ka Pōhaku Ko'ana." E kahaki'i ma kēia 'ao'ao i nā mea pili i ka pōhaku ko'ana me nā hō'ailona, nā hua'ōlelo, nā kahaki'i a pēlā aku.
6. Ma ka 'ao'ao kolu, e kākau "Ka Pōhaku Kuāloli." E kahaki'i ma kēia 'ao'ao i nā mea pili i ka pōhaku kuāloli me nā hō'ailona, nā hua'ōlelo, nā kahaki'i a pēlā aku.
7. Ma ka 'ao'ao hope o ka puke, e kahaki'i i ka pō'aiapuni pōhaku a me nā 'ano 'ekolu o nā pōhaku, ka pelemaka, a me ke ko'ana. E kākau i nā nahau e hō'ike i ka loli 'ana o nā pōhaku.
8. E lepili i nā nahau e wehewehe i ka ha'aliu o ka loli 'ana o nā pōhaku. He la'ana kēia, no ka nahau e kuhi i ka pōhaku kūaloli i ka pōhaku pelemaka, kapa kēia nahau "Hehe'e."
9. E ho'ohana i kēia puke pō'aiapuni pōhaku e ho'omana'o i nā pōhaku 'ekolu a me ka pō'aiapuni pōhaku.

.....

e pelu ma ka laina kiko

.....

e pelu ma ka laina kiko

Ko'u
Puke
Pō'aiapuni

Ka Pōhaku Pele	Ka Pōhaku Ko'ana	Ka Pōhaku Kūaloli

Nā Pōhaku A Me Ka Pō'aiapuni Pōhaku

1. E wehewehe, i kou 'ōlelo pono'ī, i ka ho'okumu 'ana o nā pōhaku pelemaka.

2. E wehewehe, i kou 'ōlelo pono'ī, i ka ho'okumu 'ana o nā pōhaku kūaloli.

3. E wehewehe, i kou 'ōlelo pono'ī, i ka ho'okumu 'ana o nā pōhaku ko'ana.

4. He aha nā ha'aliu i hiki ke ho'ololi i ka pōhaku pelemaka a i 'ole ka pōhaku kūaloli i ka pōhaku ko'ana?

5. He aha nā ha'aliu i hiki ke ho'ololi i ka pōhaku pelemaka a i 'ole ka pōhaku ko'ana i ka pōhaku kūaloli?

6. He aha nā ha'aliu i hiki ke ho'ololi i ka pōhaku kūaloli i ka pōhaku pelemaka?
